

není zdravý a že jest neudržitelný. Dokazuje ale, že jako podcenění valuty, i přecenění její brání normálnímu vývinu hospodářskému. Podcenění působí ve státu postiženém jako premie vývozní, přecenění jako poplatek vývozní. Tento brání vývozu, ona ho podporuje. Oboje může býti stejně neprospěšno hospodářským stykům mezinárodním.

Dr. Karel Novák.

LITERATURA.

Jan Peisker: Zreformujme dějepisné studium! Frant. Drtinovi k 60-tým narozeninám. Oprav. a doplň. otisk. — Pr. Nákl. vlast. 1921. 80. str. 16 a mapka. — Peiskrova studie netýká se ovšem přímo studia právnického, přesto však je nutno se o ní zmíniti, poněvadž se autor zajímá též i o otázky právněhistorické. Zdůrazňuje se tu význam přírodopisného studia pro historii. Nelze říci, že by tím Peisker objevil jakousi neznámou pevninu, v Polsku totéž hlásal Rostafiński, jehož vědomým a doznáním následovníkem je i autor, který však v této práci jen opakuje vývody své knížky »Kdo byli naši předkové«, jež jsou ovšem též známy z nedávného jeho universitního kolegia. Musí se jinak plně uznati Peiskrovo nabádání, aby se při studiu dějepisném také obrátila pozornost k přírodopisu, či — jak na jiném místě píše — k zeměpisu, leč ani to není nic nového, poněvadž samozřejmě každé badání vědecké se snaží shrnouti, pokud možno veškerá fakta, je kriticky hodnotiti a tak dospěti k správnému závěru. Jako v mnoha pracích i tu vadí logická neucelenost, neboť autor radí často vedle sebe myšlenky, jež nemají přímé souvislosti. Přesto leckdo knížku si přečte pro zajímavost a pro Peiskrův humor o marině z r. 827, o Přemyslovně botě a o historických studiích v blátě, což ovšem někdy neposlouží historii ani vlastní tendenci práce. Ca.

Václav Vojtíšek: Soud zahájený v Plzni za století XV. a právo na něm platné. Zvl. otisk ze Sbor. Histor. musea v Plzni. Nákl. vlastním. Plzeň. 1921. 80. str. 33. — Dr. Vojtíšek znovu se vrací v této práci k historii soudu zahájeného, ale vlastně jeho líčení jest jen novým řešením pojatým s hlediska plzeňských poměrů otázky poměru mezi soudem a radou v městech královských. Konservativní, katolickou Plzeň, dlouho vzdorující husitství, lze označiti jako typický případ, kde pro svrchu vyčtené vlastnosti tohoto města se soud zahájený udržel až do konce století XV. Vojtíšek podal jasně nástin tohoto dlouhého zápasu o bytí a nebytí soudu městského a zahájeného zvláště s radou městskou a ukázal výstižně v druhé kapitole, jak rozsáhlou měl kompetenci a jak ovšem těžkopádnou svou funkcí nemohl se vyrovnati radě, již konečně musil podlehnouti. Ca.

Przemysław Dąbkowski: Zaginione księgi sądowe wojewódstwa ruskiego i bełskiego. Lwów 1921. Nakładem Towarzystwa naukowego. 80. str. 112. — Dr. Dąbkowski, profesor právních dějin na universitě Jana Kazimíra ve Lvově pokusil se ve své studii vskrísiti zaniklé soudní knihy vojevodstev ve východní Haliči. Institut polských knih soudních jest pro polské právo velmi důležitý. Bylo by zajisté vděčné srovnati jich vývoj s podobnými instituty českými. Polské soudní knihy jsou pro právo polské stejně důležité, jako desky zemské pro české právo. Zmínka o polských soudních knihách jest z počátku 14. stol. Vznik jejich úzce souvisí s procesním jednáním. Bylo třeba, aby určitá jednání před soudem byla zachována. Na př. působí tu t. zv. »wstecz« nebo »za laską«, t. j. byl-li určitý spor před soudem již rozsouzen a některá ze stran opět ho před soud uvedla, mohla druhá strana se odvolati na toho soudce, který spor rozsoudil, aby rozsudek dosvědčil. Knih soudních dochovalo se v Polsku i ze středověku velké množství (na 400) a z pozdější doby jest těchto knih na tisíce. (Znamenitý výbor z nejstarších knih soudních až do r. 1506 pořídil Helcel v II. sv. sbírky Starodawne prawa polskiego pomniki). Bohatý obsah soudních knih umožňuje v Polsku studium práva procesního, trestního, soukromého i veřejného.

V zemském archivu ve Lvově jsou soudní knihy dvou vojvodstev ruského a části vojvodstva belského, z doby však pozdní. Ruské vojvodstvo rozpadalo se na pět zemí: lvovskou, přemyšlovskou, sanockou, haličskou a chelmskou. Soudních knih posledně jmenované země však ve Lvově není. Autor naznačuje pak organizaci těchto vojvodstev. Pokládá ji v počátcích panství polského za pokračování staré organizace. Vyjmenované země (terrae) dělily se na powiaty (districtus) a v každém z nich byla samostatná organizace soudní, nedělící se ještě na zemskou a hradskou. Každý distrikt pak měl své zvláštní soudní knihy. Autor upozorňuje na sporné otázky, které pouze příležitostně řešili již jiní polští učenci (Liske, Balzer, Kutrzeba), byla-li totiž jurisdikce v jednotlivých těchto zemích patrimoniální, soukromoprávní či veřejnoprávní. Autor zdůrazňuje, že byla veřejnoprávní a odtud vyplývá povaha soudních knih. Dąbkowski slibuje samostatné pojednání o správním rozdělení těchto vojvodstev. Dąbkowski shrnuje pečlivě všechny zmínky o zahynulých soudních knihách. Nejstarší jsou z XV. stol. Autor probírá skupinu knih za skupinou a upozorňuje již zde na zásady soudní organizace jako na př. u zemských knih kolomyjských. Ku konci své studie připojuje výňatky ze soudních knih a listin, obsahující doklady a zmínky o zahynulých knihách. Studie Dąbkovského jest cennou proto, že autor již velmi dlouho se zabývá studiem soudních knih polských. Jest to ovšem první část větší studie o dějinách správní organizace vojvodstev v jihovýchodní části Polska. Rr.

Dr. Przemysław Dąbkowski: Stosunki narodowościowe ziemi sanockiej w XV. stuleciu. — Lwów. 1921. Gąblowicz. 8°. — Autor vzal si za úkol vylíčití národnostní poměry v zemi sanocké v 15. století. Země východní Haliče byly národnostně velmi bohaté. V zemi lvovské byli vedle Poláků a Rusínů ještě Vlaši, Řeci, Armeni, Tataři a Turci. V zemi sanocké sice taková rozmanitost nebyla: byli tu vedle Poláků a Rusínů Valaši, Němci, Uhři, Cikáni a což nás zvláště zajímá byly tu usedlé i rodiny české. Autor pomíjí vylíčení poměrů Poláků a Rusínů a také Valachů, jichž historii napsal prof. Kadlec a Dr. Sochaniewicz, ve své recenzi o knize Kadlecově. Třeba národnosti tyto později zanikly v domácím obyvatelstvu, přece zanechaly sledy v charakteru domácího lidu. Nejhojnější byla národnost německá, kteří tu byli činníkem dosti silným ve všech vrstvách tamější společnosti. Nejsilnější vliv měli Němci v městech. Sídlem živlu německého v zemi sanocké bylo Krosno. Tu měškaly znamenité rodiny německé. Ale i v jiných městech byl živl německý hojný. A také řada vsí byla osazena na právu německém. Autor upozorňuje i na význam německých rodin při vývoji šlechtického stavu v Polsku. Dostí velká řada rodin šlechtických v této krajině odvozovala svůj původ z Němec. Čilé byly i styky s Uherskem v té době. Příčinou toho bylo, že králové polští byli králi uherskými. A jako Poláci provázeli své vládcy do Uher, tak i Uhři ubírali se do Polska. Ale i obchodní styky způsobily uvolnění hranic mezi Polskem a Uhrami. Uherští obchodníci zabývali se hlavně obchodem koňmi. A o těchto obchodních stycích jsou velmi četné zmínky. Z Uher přibývali do zemi sanocké i Cikáni. Ale byli tu i Češi, kteří sem se přistěhovali z Čech, z Moravy i ze Slezska. Tak lze říci s jistotou o rodinách Tyravských, Grabovnických, Ryterovských a Bukovských, že byly původu českého. Otcem těchto rodin byl Mikuláš Češík, soudce sanocký (1402—1428). Jinou rodinou českou byli páni z Iwańca či Iwanczepola. Otec jejich byl vzápn rostě Moravus. Byla to bohatá rodina moravská, jíž náležel na Moravě Brodek a Otoslavice. Kromě toho byl asi Čechem slezským i Martin, jež se psal z Jażdżówki. I v městech sanockých byli Češi. Zvali se Stanislaw Čech a p. Ve Striżówě vyskytá se r. 1483 Lukáš Morava. Kromě toho Češi sloužili i na dvorech šlechtických. — Stať prof. Dąbkovského je neobyčejně poutavě psána a protože je opřena na pramenech (především na Aktach grodzkich i ziemskich) je tím důležitější. Rr.